

LEKTURA – DOTJERIVANJE TEKSTA DO BESPRIJEKORNOSTI

Lektoriranje je proces izmjene i prilagodbe teksta gramatičkoj i pravopisnoj normi u skladu s funkcionalnim stilom hrvatskog standardnog jezika. S obzirom na to da je hrvatski standardni jezik iznimno složen, on se u školskom sustavu ne može obuhvatiti u cijelosti. Zato većina autora, baveći se svojom strukom, hrvatski jezik poznaju na nešto nižoj razini od lektora, kojima je upravo bavljenje hrvatskim standardnim jezikom struka.

Zadaće lektora

Lektor će dovesti tekst na višu razinu pismenosti od one koja se steže formalnom naobrazbom. U tekstu je potrebno biti dosljedan, zato lektor zadire i u leksikologiju, sintaksu pa i samu organizaciju teksta. Sadržajna razina teksta nije dužnost lektora, ali lektor može upozoriti o takvim nedostacima u tekstu. Lektoriranje na hrvatskom jeziku obavljaju profesori hrvatskog jezika i jezični stručnjaci koji poznaju jezična pravila, iznimke, odstupanja i norme.

Lektor uređuje izvorni, autorski tekst i prilagođava ga duhu jezika na kojem je napisan. Također, daje savjete autoru kako još može poboljšati svoj rad.

U pisanom obliku komunikacije nije važan samo sadržaj, važna je i forma, odnosno način na koji ćemo nešto reći. Iz pisanog izraza može se puno toga iščitati. Primjerice, koliko je osoba jezično obrazovana, koliko je pedantna ili kakav stav ima prema svome čitatelju. Tekst pun pogrešaka odvraća pozornost od poruke i daje negativan dojam o njegovom autoru. Mario Džido, direktor prevoditeljskih poslova iz agencije Sinonim kaže kako „lektura pročišćava tekst, jezik čini neutralnim i time omogućuje čitatelju da svu svoju pozornost usmjeri na sadržaj, odnosno poruku teksta.“ Kvalitetna lektura korisna je jer pomaže pri postizanju profesionalnosti vlastitog izraza.

Faze lektoriranja

Kvalitetna se lektura u pravilu sastoji od tri čitanja.

Pod pojmom lektura prvenstveno se misli na korigiranje pravopisnih, gramatičkih i stilskih pogrešaka, međutim, lektura obuhvaća više od toga.

Prvo čitanje podrazumijeva pronalaženje i ispravljanje što većeg broja pogrešaka. Iščitava se rečenica po rečenica i, osim temeljnog rečeničnog smisla, pozornost se usmjerava na sve jezične aspekte:

- na sintaksu (red riječi, slaganje rečeničnih dijelova)
- na morfologiju (sklonidbu, sprezanje, stupnjevanje)
- na fonologiju (glasovne promjene i iznimke)
- na tvorbu riječi (složenice, polusloženice)
- na leksikologiju (riječi stranog podrijetla, tuđice, posuđenice)
- na pravopis (početna slova, sastavljeno i rastavljeno pisanje riječi)
- na tipfelere ili zatipke (iako to nisu jezične pogreške i ne smatraju se oznakom nepismenosti)
- na niz drugih jezičnih specifičnosti (svaki je tekst specifičan s obzirom na žanr ili stručno područje)
- na brojne nejezične aspekte (uklanjanje dvostrukih i višestrukih razmaka, automatskih nizanja i drugih oblikovanja teksta)

Drugo čitanje podrazumijeva ponovno čitanje izmijenjenih dijelova. Obično se čita ovom lektorirani odlomak i unose se eventualni ispravci. Ako je naknadnih izmjena mnogo, odlomak se čita još jednom.

Treće čitanje poželjno je odraditi nakon vremenskog odmaka od nekoliko dana, naravno, ako to vremenski rokovi dopuštaju. Treće čitanje jest čitanje lektoriranog teksta, zadržavanje i ispravljanje su svedena na minimum, ali se mogu zamijetiti neke eventualne jezične nelogičnosti.

Takva lektura zahtijeva visoku razinu koncentracije, dobro poznavanje jezika, ali i izvježbanost u uočavanju naizgled neprimjetnih pogrešaka.

I u samom procesu prevođenja lektura ima velik udio u postupku osiguravanja kvalitete izraza. Svaki tekst sastavljen na izvornom jeziku za javnu upotrebu treba lektorirati, kao i svaki prijevod na bilo kojem jeziku, kako bi konačni oblik što dosljednije pratio izvorni tekst.

Uz korekturu i redakturu, lektura pripada specifičnim poslovima ispravljanja, uređivanja i prilagođavanja teksta kako bi se ukloni-

le sve moguće pravopisne, gramatičke i stilске pogreške.

Kao posljednja faza sastavljanja ili prevođenja teksta, često je zanemareni korak, ali potrebno joj je pridati veliku pozornost jer lektorirani tekst zrači jezičnom ljepotom, a autora predstavlja kao čitku, pedantnu i stručnu osobu.

Igor Jurić